

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

Coloniae Agrippinae, 1613

Homilia Quinta. De plenitudine gratiæ Beatiß. Virginis disserere incipimus, verba illia interpretantes, Gratia plena: in quorum expositionem varij nodi soluuntur, multiplexque gratiæ acceptio ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

nam, quam ex serpente concipiens foris tenta-
ta facile cecidit; Ignominiosa per prurium libi-
dinis, qua statim scaturire cepit. vnde, & nu-
dam se cognoscens, folio pudenda contexit. Tu
autem amica mea per humilitatem; columba
mea per charitatem, formosa mea per castita-
tem: Tu contra Deum non tumuisti; immo
mente humili, Altissimo complacuiisti, & ec-
ce amica es: Tu serpenti aurem non prebui-
sti, immo inimicitias inter te, & serpentem ego
posui, & ecce columba es. Tu nuditatem li-
bidinis non incurristi, immo Spiritus sanctus
obumbrabit tibi, & ecce formosa es. Veni
ergo Maria, veni. Nam Eva ad laceras fia-
git: veni, & crede Angelo euangelizanti,
nam Eva credidit serpenti iuranti; veni, &
contere caput serpentis, nam Eva, & capite il-
lecta, & ventre oblectata, & cauda est obli-
gata serpentis. Actaudem insignis Poeta
Arator eleganti compositione hanc Eug.
& Mariæ antithesim in hunc modum
descripsit.

Maria Dei Genitrix in alba creatis

A natoque ornata suo, mala criminis Eva
Virgo secunda fugat: nulla est iniuria se-
xus

Resistit, quod prima tulit persona, rui-
nam,

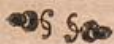
Non natura dedit; tunc famina fata peri-
clum,

Nunc tamuit paritura Deum, mortalis gi-
gnens,

Et diuina ferens, per quam mediator in
orbem

Prodit, & veram pertulit ad aethera
carnem.

Cui sit honor & gloria in saecula sae-
culorum. Amen.

HOMILIA V.

De plenitudine gratia beatissima Vir-
ginis differere incipimus, verba illa
interpretantes, Gratia plena, in
quorum expositione varij nodi sol-
uuntur: multiplexque gratia acce-
ptio secundum morem sacrae Scri-
pturae proponitur, pariterque, osten-
ditur, Deiparam Mariam secun-
dum omnes illas acceptiones ple-
nam esse gratia.

NT EQVAM propo-
sita verba elucidare
aggrediar, triplex no-
dus mihi solvendus
est. primus, quomo-
do celestis paranym-
phus Gabriel, cum a-

lioquin non ignoraret illud Spiritus san-
cti consilium: Ante mortem ne laudes quen-
quam, ipse tamen Virginem salutans ad-
eod eam laudauerit, ut Gratia cumulatissi-
mam dicere non dubitavit, *Aue gratia ple-* *Luc. 1.*

na. facile tamen hic nodus soluitur, si di-
cimus primo; Angelum certum omnino
esse ob laudem, quam deferbat Mariæ,
superbiæ inflatione ob insignem eius
humilitatem minimè illam fore intume-
scendam, atque adeo absque præiudicio
illius diuini consilij rectè potuisse Mariam
laudasse. sed melius, ni fallor, dicam, il-
lam laudem non esse datam Virgini ex
proprio Gabrielis matre, sed missam
fuisse à Deo, ipsum vero Angelum dela-
torem tantum illius extitisse: vnde Ec-
cles. 15. vbi nostra vulgata legit: *Non* *Eccles. 15.*

est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam
non est à Domino missus: Græcus inter-
pres vertit, quoniam non est à Domino mis-
sa illi: sicut ergo accepta est Deo laus
creatoris, cum missa est ab illo, ita non
est ingrata ei laus creaturæ, quæ missa
noscitur

noscitur esse ab eodem. Secundus nodus in ore omnium versatur, quid sit, quod Angelus volens insigni aliquo encomij genere, vt ab æterno electam & mox futuram matrem Dei decebat, commendare, non singularem, sed cõmunem multis alijs Sanctis laudem detulerit, vocans illam *gratia plenam*, cum alios non paucos Spiritu sancto plenos sacra commemo- rent eloquia. Ioanes Baptista Luca: 1. Elisabeth, & Zacharias ibid. Petrus, Actor. 4. Stephanus, Actor. 6. Paulus & Barnabas, Actor. 11. Apostoli omnes, Actor. 2. imò, & vniuersi illi qui congregati erant Ierofolymis, Actor. 4. nec non discipuli cuncti Apostolorum, vt legimus Actor. 13. Non distitemur plures in sacra Scriptura plenos gratia fuisse, at, vt dixit D Hieronymus in sermone de Assumptione. *Patribus, & Prophetis gratia fuisse creditur, non tamen eadem plena, in Mariam verò totius gratia, quæ in Christo est, plenitudo venit, quanquam aliter.* Appositè quidem dixit *aliter*, quia sicut plenus aqua est fons, plenus fluuius, pleni riuuli, & aqua purior in fonte, quàm in fluuio, & in fluuio, quàm in riuulis; ita plenus Christus gratia tanquam perennis fons, in quo scaturit ipsa gratia, & in omnes iustos sicut ex capite in membra deriuatur: plena Christi Mater, tanquam perenni illi fonti proximus fluuius, qui etsi minus, quàm fons, aquæ habeat, pleno tamen fluit alueo; pleni tandem Stephanus, Paulus, & reliqui Apostoli, sed tanquam riuuli, qui in cõparatione fontis aut fluuij, quasi nihil aquæ continere videntur. Deinde etiam aliter occurrere possumus, quod licet secundum externam vocem magis considerantes, quàm sacra Scripturæ vsus, plus esse videatur plenū esse Spiritu sancto, quàm plenum esse gratia, iuxta tamen morem sacra Scripturæ, è contra se res habet, cum per multos Spiritu sancto. paucissimos verò gratia repletos esse affirmet; quod non obscure significat, tantò hoc maius esse, quantò rarius. licet enim Spiritus sanctus, qui auctor est gratiæ, gratiam ipsam

infinitè excedat, tanquam creator creaturam, qui tamen Spiritu sancto impleri leguntur, non tam ipso spiritu, quàm dono aliquo spiritus, quod se foris ostendat, dicuntur impleri: qui vero gratia, non tam huiusmodi dono, quàm gratia iustificante repleti intelliguntur. Ad significandam ergo singularem plenitudinem gratiæ, quam præ omnibus sanctis Deus in Mariam effudit, Angelus dixit: *Aue gratia plena*: vnde Origenes in commentario horum verborum inquit: *vbi id in in Lat. scripturis alibi legerim, non recordor: & Venerabilis Beda interpretatur: Benedictionis nouam formam mirabatur, quæ nusquam lecta est, nunquam ante comperta, soli Maria hæc saluatio seruabatur.* Quare si totam Gabrielis salutationem attentè perpendamus, facillè reperiemus adeo illam vrbanam, eloquentem, laudibus cumulatisissimam, vt breui verborum compendio, quæ bona in antiquis salutationibus diuisa fuere, omnia in hanc salutationem confluxerint. olim enim in omni salutatione aut fiebat vitæ imprecatio: vt: *Rex in æternum viue: & Ruth. 4. Viuat Rex Salomon: vel salutis, vt: saluè Gen. 17. Rex, aut benedictionis, vt messorum ad Booz: Benedicat tibi Dominus. aut fiebat imprecatio diuinæ præsentia, vt Gedeoni dixit Angelus: Dominus tecum, virorum fortissime, aut lætitiæ, vt: Gaudium tibi sit Tob. 5. semper: hæc autem saluatio Mariæ, & benedictio ex omnibus his conflata est, & omnes has benedictiones complectitur, quia *Aue* idem est, quod *sine vā*, seu malo: ecce salutationem Tobiz: *Gaudium tibi sit semper. Gratia plena*, ecce salutationem Apostolicam: sic enim Vas electionis, suos salutans: *Gratia vobis, & ad Rom. pax, &cet. Dominus tecum*, ecce salutationem Angeli ad Gedeonem, & Booz ad messorum: *Benedicta tu mulieribus*: ecce salutationem Booz ad Ruth: *Mulier virtutis tuæ*: ergo saluatio ista omnibus numeris fuit absoluta. Atque hinc est, quod D. Fulgentius perbelle ac eleganter dixit: *Tria namque mala à tribus bonis Mariæ probantur exclusa. Nam Eua dictum est: in dol-**

Luc. 1.

Act. 6.

Act. 11.

Act. 2.

Act. 4.

Act. 13.

D. Hierony.
serm. de Assumpt.

ribus & in tristitia paries, & ad virum conuersio tua, & ipse dominabitur tui. Tribus ergo his malis se subiugant fames, dolor, tristitia, seruituti Maria autem è contrario, quam præclarissimis tribus bonis sublimetur, auscultata; saluationis Angelica, benedictionis diuinae, & plenitudinis gratiae. Cùm dixit, *Aue*, saluationem illi caelestem exhibuit: cùm dixit, *Gratia plena*, ostendit ex integro iram exclusam primæ sententiæ, & plenam benedictionis gratiam restituit: cùm dixit, *Benedictum in mulieribus, virginitatis eius benedictum fructum expressit*.

Tertius nodus est, quare Angelus, Virginem salutans præclarum nomen retulit. Opinatus sum id fecisse, quia ipse volebat alacrem reddere beatam Virginem, & ideo non Mariæ nomen, quod *amara mare* præcipue significat, sed, *gratia plena*, quod mitam dulcedinem præferret, eam compellauit: Tùm quia, cum vnicuique carius & amabilius sit nomen gloriosum, quod propriis meritis comparauit, quàm quod gratis à parentibus datum obtinuit, ideo Angelus prætermisso nomine Mariæ, quod in natiuitate fuerat illi impositum, egestia ac percelebri *gratia plena* nomelatura eam decorauit. Tùm quia miram Virginis sanctitatem admirans Gabriel, quæ cum in terris degeret, caelestem vitam agebat, instar caelicolæ aut caelestis ciuis eam pertrahat: constat autem caelestes ciues nominibus carere, quia cum nominum diuersitas ad agnoscendas personas ordinetur, & beati aliunde sint sibi inuicem notissimi, impositio nominum superflueret, quod si multi Angeli singularia quædam sortiti sunt nomina, vt Michaelis, Gabrielis, Raphaelis, non personarum, sed officiorum non in illa sunt, vt per ea, illorum munera nobis innotescant. Tùm tandem Angelus forsitan honorificentissimæ Mariæ nomen consulit: prætermisit, vt similem honorem ei deferret, quem Hebræi nomini DEI EHOVA, deferebāt, ineffabile & innominabile illud appellantes: non quia re vera nominari non

possit, sed quia ob eximiam reuerentiam ei debitam, indignum putabant humana lingua profectri, quod Angelica parum erat nominari.

His nodis iam dissolutis, proposita verba *Gratia plena*, elucidare exordiamur. Illud ante omnia obseruantes, hæreticorum expositiones, veritatis obscuratrices, longè fore explodendas, qui vt nihil magnificum, nihil singulare, nihil superexcellens, vt Dei genitricem decet, Mariæ adscribant, ad sinistros sensus prædicta verba intorquent, vnde Marbachius hæretiarcha impudentissimè dixit: *Latinus vester interpres, quem adeo constanter sequitur Latina Ecclesia, S. Luca mentem, & sermonem græcum non assequutus, perperam vertit: Gratia plena: debet enim legi, aue gratiosa: Bucerus, gratiam consequuta, vt Caluanus, vel gratis dilecta, vt Beza, vel gratificata, vt Bellingerius, vel, grata Deo passim, sicut Sacerius & A Emilius, vel: cui Deus fauet, vt Loffius, vel accepta, vt Castalon, vel, que in gratiam recepta sit, vt Heringius, vel, cuius consuetudinem omnes ambiunt, vt Culmanus. At vniuersi Patres ex Græco rectè Lucam transferre gratia plena, vnanimi consensu fatentur, ex Latinis quidè plenam gratia, pleno ore vocitant. D. Augustinus in Enchirid. Chrysolog. ser. 142. D. Petrus Ambrosius super Lucam. Hieronymus Chrysolog. & Sophronius serm. de Assumptione, & D. Ambrosius in Epistola ad Principiam Virginem, Venerabilis Beda super caput primum i u. Sopbron. cæ, Eusebius Emislenus super missus est Beda. Angelus: Rupertus in lib. 1. Canticorum, Euseb. Emis. B. Petrus Damianus serm. 3. de Natiuitate Rupertus. Mariæ, & D. Bernardus per sepe homil. de B. Petri Natiuitate Mariæ serm. 3. de beata Virgine, & homil. 29. super Cantica, ac tandem D. Bernardus. D. Thomas, Theologorum facile princeps, 3 part. quæst. 27. art. 5. necnon Albertus Magnus eius magister de laudibus Virginis cap. 69 70. 72. Ex Græcis vero Patribus, quos hæretici tanquam Græcæ linguæ ignaros inficiati nō possunt, vnanimi consensu latino & vulgato nostro interpreti consentiunt, Mariam plenam gratia*

D. Ath. v.
D. Epiphanius
Chryſoſt.
presb. Hieroſol.
Andr. Hieroſolym.
D. Ioan. Damascen.
Gregor. Episc.
ſc. Neocæs.

D. Baſilius.

2. Cor. 3.

2. Cor. 4.

Rom. 8. 13.

Ioan. 4.

D. Diony. li.
de cæl. hier.
c. 1.

Greg. Nicæ.
lib. de perfe-
cta homin.
forma.

Baſil. lib. de
S. Sancto.

gratia ab Angelis vocata, vno ore prædicantes huiusmodi D. Athanasius in Euangelio de sanctissima Deipara, Epiphanius Cypri Episcopus in oratione de B. Virgine, Chrylippus Presbyter Hierosolymitanus serm. de sancta Maria Deipara, Andreas Hierosolymitan. serm. de salutatione Angelica D. Ioannes Damascenus in festo Annunciationis Mariæ, & orat. 1. de Natiuitat Mariæ: Gregorius Episcopus Neocæsariensis homil. de Annunciatione B. Mariæ ac tandem S. Ephraem Edessæ Ecclesie Diaconus, oratione de Deipara, cui Græcæ linguæ peritiam Baſilius ille magnus à Deo impetrauit, vt refert Canisius lib. 3. de Deipara cap. 7. his verbis Mariam compellat: *Aue Dei splendidissimum, & luculentissimum vas, aue Domina Maria, gratia plena, aue in mulieribus Virgo beatissima.* Ecce Patres tam Latini, quàm Græci, cum aliis multis, quos longissimum esset recensere, non vt heretici garriunt, per gratiam fauorem extrinsecum hoc loco intelligunt, sed pulchritudinem animæ inhærentem, constanter asseuerant: Gratia enim Dei (iuxta sententiam D. Pauli) est lex illa scripta non atramento, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis. Gratia Dei est lux illucescens in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ charitatis Dei in facie Iesu Christi: Gratia Dei est thesaurus, quem habemus in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei: Gratia Dei est pignus infusionis spiritus Dei habitantis in nobis, secundum quem si facta carnis mortificauerimus, viuemus: Gratia Dei est iustitia nostræ animæ inhærens, non quidem ianata, sed à Deo liberaliter infusa. Hanc gratiam vocauit Christus Dominus fontem aquæ salientis in vitam æternam: Magnus Dionysius Areopagita vocat Deificationem: Gregorius Nisænus, puritatem à Christo in nos derivatam. Baſilius: Spiritus sancti participationem. Cyrillus: sanctitatem, que nobis inest. Prosper, virtutem & Deum ipsum in nobis inhabitantem.

Ambrosius, diuinam medelam deuotus infusam: ac tandem Augustinus gratiam appellat occultam quandam communitatam interioris hominis pulchritudinem.

Verùm cum ex vna parte plenitudo gratiæ, quæ ex Christo perenni fonte in Mariam effluxit, vberissima fuerit, & ex alia, gratia multifariam, multisque modis in sacra Scriptura accipi consueuerit, existimo non vltra quàm cellissima Dei matris dignitas poscat, secundum omnes eius acceptiones, diuinam largitatem exuberantem gratiarum copiam in Mariam infudisse. Solet quidem accipi gratia, pro beneficio prædestinationis seu diuinæ electionis, quomodo D. Paulus ad Rom. dixit: *Reliquia secundum electionem gratiæ Dei saluati sicut:* vel, pro diuino fauore, iuxta illud Genes. *Inuenit gratiam coram Domino:* vel, pro beneficio collato, in quo sensu eodem lib. Genes. dicitur: *viuat anima mea ob gratiam tuam:* vel, pro beneuolentia, iuxta illud Prouerb. *vt addam gratiam populo huic:* vel, pro gratia iustificante, vt cecinit Dauid: *gratiam & gloriam dabit Dominus:* vel, pro corona, qua caput redimitur, iuxta illud Prouerb. *vt addam gratiam capiti tuo:* ac tandem sumi solet gratia pro gratia gratis data, vt cõdistinguitur cõtra gratiam sanctificantem, ac deificantem animam, secundum quam acceptionem D. Paulus ad Corinth. scribens inquit: *Diuisiones gratiarum sunt, alij datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij fides, alij gratia sanctorum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, & alij interpretatio sermonum.* His omnibus gratiis plenam inuicor beatissimam Virginem: suscepit gratiam prædestinationis, ab æterno ordinata sum: gratiam iustificantem, ab instanti suæ conceptionis: *Dominus posuit me in initio viarum suarum:* gratiam beneuolentiæ: *ego dilecto meo, & conuerso eius ad me:* gratiam fauoris, adeo vt Spiritus sanctus ad Christi conceptionem illam vt cooperatricem sibi assumeret:

Ecce

*Ecce concipies, & paries: gratiam beneficii, eadem Virgine dicente: Quia fecit mihi magna, qui potens est: gratiam prophetiæ: Accessi ad prophetissam, & in utero concepit. insuper etiam habuit gratiam, seu donū linguarum, vt testantur D. Anton. 4. p. tit. 15. c. 19. §. 8. absque illo enim intelligere non potuisset Regum Magorum idioma, qui Christum adoraturi venerunt: habuit deinde gratiā miraculorū, quam et si S. Thom. ei negauerit 3. p. q. 27. art. 5. ad 3. explicandus est de publicis miraculis, imperatiuē factis, aut per contactum: nam orante ipsa celebre illud miraculum factum est in Cana Galiliæ ex filij eius omnipotentia, ob tantæ matris fidem & fiduciam, qua cōstant adeo & firma fuit, vt post audita illa verba: *quid mihi & tibi mulier?* (quæ quondam repulsæ speciem præferebat videbantur) famulis confidenter diceret: *quodcumque dixerit vobis, facite.* Vnde D. Basil. Seleuc. Archiepisc. orat. de Verbi incarnat. apud tom. 2. Biblioth. Patrum expresse docet, B. Virginem minimè caruisse dono faciendi miracula, sic enim ait: *Si Christus seruis suis tantam gratiam contulit, vt solo contactu, imò vero sola corporis vmbra ægris presidium afferre possent, nam (vt Actorum liber exponit) infirmi in plateis eieciti, vmbra tamen Petri conacti, liberati à morbis euadebant; non deerant quoque, qui linteis, quo Apostolus Paulus corporis sudorem exterserat accepto, in seipos demones prostrarent: qualem vim aduersus omne morborum genus Virgini matri collatam fuisse putandum est? an non multo maiorem, quam ceteris Christi imperio subiectis: res clara est. Ac tandem vt vno verbo multa complectar, reliquæ omnes gratiæ gratis datæ, de quibus Apostol. vbi supra, cumulatissimè fuerunt in Maria, Athanasio dicente: *Virginem omnibus gratijs abundasse: quod non obscure indicant verba eiusdem Virginis cum dixit: Omnia poma noua, & vetera dilecti mi seruari tibi: si desideratis in ea cultum & religionem Abelis, ecce hic agnum pro hostia, Virgo vtrò seipfam obtulit; ille pecus gregis***

sui, hæc agnum immaculatum fructum ventris sui, agnum qui tollit peccata mundi obtulit Deo: vultis in ea perfectionem Noë nauigantis, ille quidem in Arca lignea se pariter cum liberis indemne seruauit, hæc inundante mundi diluio, in arca illa diuina, quam eleuauerunt aquæ dolorum ad montem Caluatæ, nõ octo animas vt Noë, sed vniuersum orbē terrarum naufragantem liberauit: Noë cum de sua Arca emisit columbam, misit etiam & coruum, hæc autem non horridum nigredine coruum, sed speciosum præ filijs hominum humana carne indutum edidit: desideratis in Virgine obedientiam Patriarchæ Abraham, hic obediuit voci Domini, vt mactaret illi filium, Virgo autem cogita Dei voluntate de morte filij sui, & viuum tradidit, & mortuum obtulit Deo. Abraham alium quidem filium habuit præter Isaac, Maria autem vnicum tantum genuit, cuius vices nullus in integrum supplere poterat. Vt tamen multa paucis comprehendam, si effulsit innocentia in Abel, orationis donum in Enoch, fiducia in Noë, fides in Abraham, obedientia in Isaac, longanimitas in Iacob, patientia in Iob, castitas in Ioseph, mansuetudo in Moyse, inimicorum dilectio in Dauide, prudentia in Abigail, modestia in Ruth, pulchritudo in Rachele, virginitas in Sunamitide, fecunditas in Lia, fortitudo in Iahelle, generositas & magnanimitas in Iudith, hæc omnia simul, diuina munificencia in beatam Virginem contulit, adeo vt Diuus Bernardus non dubitauerit dicere: *Nihil est virtutis, quod ex te non resplendeat, & quidquid singuli habuere sancti, in sola posuisti. hæc sunt poma vetera, quæ dilecto tuo seruauit B. Virgo, virtutes scilicet veterum Patrum. Poma verò noua dotes clarissimæ sunt, ac cœlestia charismata, quibus noui testamenti cultores mirificè præfulserunt: angelica puritas Agnetis, fortitudo Apolloniæ, cōstantia Agathæ, sapientia Catharinæ, modestia Cæcilie, zelus Vrsulæ, ac tandem Apostolorum*

Pet. 3. 20.

D. Bern. ser. 4. super Sal. ue Regina.

Fff 2 arden-

ardentissima charitas cum reliquis celestibus donis ac privilegiis quibusvis aliis collatis, in B. Virginem instar fluminum aquæ in vastissimum mare confluxere.

D. Thom. 3. p. q. 27. ar. 1. Unde Angelicus Doctor inquit: *Rationaliter credimus, quod illa, quæ genuit unigenitum, plenum gratiæ & veritatis, præ omnibus alijs maiora privilegia gratiæ acceperit.*

*Plutarch. in conuiuio-
prem Sapi-
entum.*

ecce poma noua, quæ Maria dilecto suo seruabat. Vtraque tamen tam verera quam noua, quæ de thesauro suo protulit, vt magis illustrentur, reuocemus quæso in memoriam historiam illam singularem, cuius meminit Plutarch in Sympol refert, potentissimum, ac sapientissimum Amasium Aegypti regem, in conuiuio, quod fecit septem sapientibus, Niloslenū interrogasse, quænam rerum inter omnes esset antiquior, communior, maior, sapientior, vtilior, nociuor, fortior, tractabilior, pulchrior tandem, ac melior; ille respondit: tempus esse rem antiquiorem, mortem communiorem, mundum maiorem, veritatē sapientiore, Deum vtiliorem, cuiuscunque malum genium, seu prauam inclinationem nociuorem, fortunam fortiorem, tractabiliore & suauiorem, pulchriorē tandem lucem Solis. Insignis verò Philosophus Bias hanc Nilosleni responsionem audiens variis modis lacerauit; nam cum tempus (inquit) constet tribus partibus, præterita, præsentia, & futura, res omnium antiquissima esse non potest: quod enim denuo præsens, aut futurum est, omni antiquitate caret. mors etiam non potest esse rebus omnibus communiore, cum beatos non attingat, nec in spiritus immortales dominetur: mūdus item nequit esse maior, cum maior illo sit locus cōtinens illum. quare ipse aliter opinans asseruit rem antiquiorem esse Deum, maiorem, locum mundum continentem, sapientiore, tempus quod latentes veritates manifestat; communiorem spem, cuius nullus status expers est; vtiliorem virtutem, nociuorem vitium, fortiorem insuperabilem necessitatem, suauiorem cum natura

conformitatem, pulchriorem mūdi machinam. Singuli etiam reliquorum sapientium, qui conuiuio astabāt, varia propositæ regis interrogationi responsa dederunt. Ego tamen aptius & rationis magis contentaneum responsum esse putarim, si interrogatus affirmarem, rem inter omnes creaturas antiquiorem, maiorem, sapientiore, communiorem, vtiliorem, nociuorem, fortiorem, tractabiliorem, ac pulchriorem esse Deiparam Mariam: fuit enim antiquior: *nondum* *Pror. 8. erant abyssi, & ego iam concepta eram.* fuit maior: *triam regem machinam, claustrū* *Hymn. Mariae bāulat.* fuit sapientior: *collaudabunt Eccl. 31. multi sapientiam eius.* fuit communior: *Eccl. 31. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me.* fuit vtilior: *venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.* fuit nociuor antiquo serpenti: *ipsa conteret. caput ium.* fuit fortior: *Genes. 3. manum suam misit ad fortia.* fuit tractabilior: *spiritus meus super mel dulcis.* fuit pulchrior: *pulchra vt luna, electa vt sol.* vnde vbi nostra vulgata legit: *fundatur exultatione vniverse terra.* Card. Caietanus vertit: *pulchra sponsa letificans totam terram.* Isidorus clarius: *elegans regio, Vatablus, pulcher lacus, & gaudium vniverse terra, ciuitas regis magni.* Pulchra sanē ciuitas Maria, quia ipse fundauit eam *Alissimus*: ac propterea potiori iure, quàm Tyrus, gloriari potest dicens, quod illa *perfecti doctoris ego sum, & in corde maris sita:* in mari quidem, in quod (vt dixit D. Bonauentura) omnia gratiarum flumina intrant, flumen intrat Patriarcharum, flumen Apostolorum, flumē Martyrum, flumen Virginum, & Confessorum, flumen tandem omnium celestium spirituum: vt quemadmodum celebris pictor Zeuxis (teste Plinio) Agrigentinis id postulantis, in celebri eius templo locandam, virgines quinque elegit, quas in exemplar, & prototypū sibi proposuit, vt quod in singulis esset laudatissimū, pennicillo suo imitans, omnium illarum perfectiones in vnā, & eandem Deæ lunonis imaginem

ginem refunderet: Non dissimiliter Spiritus sanctus, peritissimus omnium pictor, volens B. Virginem variis virtutum perfectionibus, ac diuinorum charismatum coloribus exornare, ac perpolire, non vnius, aut alterius, sed omnium hominum, & Angelorum perfectiones in eam cumulatissimè effudit, vt non immeritò D. Hierony. serm. de Assumptione dixerit: *Ceteris per partes praestatur, Mariae vero simul tota se infudit gratiae plenitudo.* Iureque optimo ego putauerim, Spiritum sanctum ingentem ad eam curam in hac pulchra imagine perficienda adhibuisse, vt merito de illo dici possit, quod de Protogene insigni pictore alius illo magis peritus, ac celebris Apelles, dixit: *Manum de tabula nefcit tollere. haec coelestia munera D. Epiphanius attentè considerans, salutare cupiens intemeratam Virginem Deiparam Mariam in hac tam vera, quam dulcia verba prorupit: Aue gratia plena, multis virtutibus exornata Virgo, in lampade gestans lucem inextinguibilem, sole splendidorem. Aue gratia plena, gloria spiritualis. Aue gratia plena, quae es vna aurea continens mamma caelestis. Aue gratia plena, quae sitientes perennis fontis dulcedine satias. Aue gratia plena, mare spirituale, habens gemmam caelestem Christum. Aue gratia plena, splendidum caelum, quae in oculis incomprehensum continet Deum. Aue gratia plena, quae Chrysidicum thronum diuinitatis fulgore superas. Aue gratia plena, quae caeli circum habes, & Deum incomprehensum angusto potissimum loco in te ipsa contines. Aue gratia plena, nubes columna similis, quae Deum habes, qui populum deduxit per desertum. Quid dico? & quid proloquar? quo pacto beatam predicabo gloriae radicem? solo enim Deo excepto, cunctis superior existit. Cui sit honor & gloria in saecula saeculorum.*

Amen.

HOMILIA VI.

Idem argumentum prosequentes, tam humana, quam sacra eruditione eadem verba: Gratia plena: iterum elucidamus, multiplicemque gratiae plenitudinem tradimus, & quamam illarum Virgini congruat, ex B. Thoma, & D. Bonauent. edocemus in eadem verba: Aue gratia plena.

PIERVS Valerianus in calce sui operis refert, Antiquos in hunc modum humanam gratiam descripsisse. Deam quandam Iouis filiam depingebant ex tribus Virginibus compositam, quae manus mutuo sibi dantes, ridebant. prima faciem habebat apertam, secunda operitam, tertia, partim apertam, partim operitam: vocabantur autem Gratiae tres, cum esset vna, quia munus gratuito datum tripliciter considerabant; primo, vt datum, secundò, vt acceptum; tertio, vt datum, & acceptum: quod mutuo se manus darèt, mutuam gratiam, & beneuolentiam dantis, & recipientis donum significabat: tandem pari risu exultabant, quia non minus delectare debet dantem, doni elargitio, quam recipientem eius acceptio: hae tres foeminae, Virgines erant; tum, quia dona debent esse incorrupta, vt nullius inhonesti finis praetextu fiant; tum, quia donorum beneficentia non debet senescere, & marcescere in dante, nec in memoria recipientis, sed semper viuere, & iuuenescere: quod autem prima illarum Virginum vultum velamine operiret, significat donum in abscondito dandum; ita, vt iuxta consilium Saluatoris: *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua.* altera vero discooperto vultu apparebat, vt de-

Fff 3

nota.